

Sygn. akt II PUB 2/22

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa W. Ż.

przeciwko K. Z. i Skarbowi Państwa - Sądowi Najwyższemu

z udziałem Prokuratora Generalnego

o ustalenie nieistnienia stosunku służbowego sędziego Sądu Najwyższego wraz z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 25 sierpnia 2022 r.,

wniosku sędziego Sądu Najwyższego Marcina Krajewskiego w przedmiocie wyłączenia od rozpoznawania sprawy II PUB 2/22

**wyłącza sędziego Sądu Najwyższego Marcina Krajewskiego
od rozpoznania sprawy II PUB 2/22.**

UZASADNIENIE

Pismem z 16 sierpnia 2022 r. SSN Marcin Krajewski, wylosowany do składu orzekającego w sprawie z wniosku K. Z. o stwierdzenie braku przesłanki bezstronności i niezawisłości sędziego Sądu Najwyższego Jolanty Grażyny Frańczak, wniósł o wyłączenie go od rozpoznania sprawy II PUB 2/22.

W uzasadnieniu swego stanowiska podał, że zna wnioskodawcę od ponad 25 lat. Razem odbywał z nim studia doktorskie i od wielu lat razem z nim pracuje, utrzymując kontakty towarzyskie.

Z tego względu wieloletnia znajomość, zbliżona ścieżka rozwoju naukowego i zawodowego, zatrudnienie w tej samej komórce organizacyjnej uczelni oraz

związane z tym kontakty mogłyby w opinii publicznej wzbudzić wątpliwości co do jego bezstronności w rozstrzyganiu wniosku K. Z.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek jest zasadny z powodów, które Sąd Najwyższy jest zobowiązany uwzględniać z urzędu w związku z wyznaczeniem do składu sędziowskiego sędziego (sędziów) powołanych do Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3).

Po pierwsze, w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, Karna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSN KW 2000 nr 2, poz. 1 i OSNC 2020 nr 4, poz. 34) przesądzono, że udział takiej osoby w składzie Sądu Najwyższego prowadzi w każdym przypadku do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczności składu tego Sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904), z chwilą jej podjęcia, uzyskała moc zasady prawnej, co powoduje, że każdy skład orzekający, w tym także skład jednoosobowy, jest nią związany. Zatem nie można przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej uchwale, dopóki nie nastąpi odstępianie o zasady prawnej przez odpowiedni skład Sądu Najwyższego.

Jednocześnie nie ma podstaw do konstatacji, że skutki wynikające z powołanej uchwały zostały zniwelowane werdyktem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020 poz. 61), co w ostatnim czasie klarownie wyjaśnił Sąd Najwyższy (zob. szerzej uzasadnienie uchwały z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, LEX nr 3329817). O ile zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są ostateczne, o tyle odnosi się do wszystkich orzeczeń tego organu, w tym także wyroków Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 3 grudnia 2015 r., K 34/15 (OTK-A 2015 nr 11, poz. 185); z

dnia 9 marca 2016 r., K 47/15 (LEX nr 2001897); z dnia 11 sierpnia 2016 r., K 39/16 (LEX nr 2086840); z dnia 7 listopada 2016 r., K 44/16 (LEX nr 2146792). Temporalne spojrzenie na skutki powołanych wyżej orzeczeń pozwalają także z perspektywy procesowej dostrzec przeszkody prowadzące do niemożliwości usunięcia uchwały połączonych Izb z porządku prawnego (zob. także wyrok ETPCz z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie Xero Flor przeciwko Polsce, skarga nr 4907/18).

Po wtóre, nie można tracić z pola widzenia utrwalonego już orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20). W powołanych orzeczeniach przesądzono, że orzekanie przez osoby powołane do Sądu Najwyższego na podstawie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w składzie i trybie przewidzianym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. stanowi naruszenie prawa do sądu i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej Konwencja), sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284). Z tego względu orzeczenie wydane z udziałem wadliwie powołanego sędziego stanowi naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji (por. wyrok Wielkiej Izby ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, Gudmundur Andri Astradsson przeciwko Islandii; wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE: z dnia 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18, AK przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu, EU:C:2019:982; z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18, A.B., C.D., E.F., G.H. i I.J. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2021:153, a w jego wykonaniu wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 2/18, LEX nr 2687377; wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 3/18, LEX nr 3170844; z dnia 11 października 2021 r., II GOK 20/18, LEX nr

3267075; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2021 r., III PSKP 13/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 11).

Po trzecie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono stanowiska, że w sytuacji wystąpienia ryzyka nieprawidłowej obsady sądu należy podjąć wszelkie środki zapobiegające, a jednym z nich jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 czerwca 2022 r., V KO 43/22, LEX nr 3375645; z dnia 23 czerwca 2022 r., II KO 48/22, LEX nr 3370369; z dnia 28 lipca 2022 r., V KO 69/22, LEX nr 3375652; z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, LEX nr 3262183). Wypracowanej zasady nie może, z przyczyn już wyżej omówionych, znosić wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 stycznia 2022 r., P 10/19 (OTK-A 2022, poz. 14).

Summa summarum, w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przeszkody w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości muszą być obiektywne i poddawać się zewnętrznej weryfikacji (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2019 r., II CO 208/19, LEX nr 2772528 i powołane tam orzecznictwo). Zatem niezależnie od stanowiska wyrażonego w oświadczeniu SSN Marcina Krajewskiego z dnia 16 sierpnia 2022 r. istnieją równoległe inne, a wyżej omówione względy, które uzasadniają wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy II PUB 2/22. Wszak naruszenie opisanych wyżej standardów może doprowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 377/22, OSNK 2022 nr 6, poz. 22), a tego typu konsekwencji należy unikać, licząc jednocześnie, że racjonalny ustawodawca konwaliduje w końcu ułomny mechanizm, skoro procedura nominacyjna, wykazująca nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na powoływanie sędziów, jest ze swej strony niezgodna z art. 6 ust. 1 Konwencji, a przepis ten stanowi o prawie do sprawiedliwego i publicznego rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą. W tym sektorze terminologicznym nie ma sporu także między art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 47 Karty Praw Podstawowych UE, skoro w tych przepisach jest mowa o niezawisłym i bezstronnym sędzie. Stąd wynika obowiązek ukształtowania składu sądu nie tylko w myśl prawa krajowego, lecz równocześnie w zgodzie ze standardem skutecznej ochrony sądowej, jaki wynika z

Konwencji i prawa UE (doktryna *acte éclairé*). W tym ostatnim układzie oczywiście Unia Europejska nie ma kompetencji do samodzielnego kształtowania (narzucania) organizacji sądownictwa (zresztą nie o to tu chodzi), ale ma uprawnienie do oceny, czy sposób realizacji przez państwo jego suwerennej kompetencji odpowiada standardom unijnym (zob. D. Miąsik: System Prawa Unii Europejskiej, Tom 2 - Zasady i prawa podstawowe, C.H.BECK, Warszawa 2022, s. 478-479 i tam podana literatura).

W rezultacie, niezależnie od stopnia hipotetycznej bezstronności wewnętrznej (czyli jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu), czy też niezależności zewnętrznej (praca w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła) konkretnej osoby wyznaczonej do rozpoznania sprawy, istnieją podstawy (omówione powyżej) do wyłączenia sędziego Sądu Najwyższego Marcina Krajewskiego od rozpoznania sprawy II PUB 2/22.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 49 § 1 z związku z art. 379 pkt 4 k.p.c.

[as]